

Kraško vinogradništvo sega v prazgodovino

Arheologija Odkritje peške udomačene vinske trte, stare 2400 let, in keramične posode je pred časom v Štanjelu pokazalo, da se je na tem območju že davno nazaj pridelovalo vino

Robi Jakomin

ŠTANJEL Na Krasu so pred časom našli dokaz, ki spreminja razumevanje zgodovine kraškega vinarstva. V kletnih prostorih prazgodovinskega objekta na območju današnje vinoteke Grad Štanjel so arheologi odkrili zoglele grozdne peške udomačene vinske trte, stare okoli 2400 let. Najdba iz začetka četrtega stoletja pred našim štetjem dokazuje, da je bilo vinarstvo na Krasu razširjeno že ob koncu starejše železne dobe – vsaj pol tisočletja prej, kot so dopuščali dosednji pisni zapisi rimskega pisca in učenjaka Plinija Starejšega.

Raziskavo je vodila doc. dr. Manca Vinazza z Oddelka za arheologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki poudarja, da gre za izjemno redko ohranjeno arheobotanično najdbo v kraškem okolju. Med zoglenelimi ostanki so poleg stročnic in lešnikovih lupin našli tudi peške vinske trte, ohranjene zaradi požara, ki je v prazgodovini uničil objekt. Radiokarbonska analiza je potrdila njihovo starost in dokazala, da gre za udomačeno trto.

Odkritje je bilo toliko bolj izjemno, ker ne gre za posamičen fragment, temveč za večjo količino zoglenelih semen in plodov, najdenih v arheoloških plasteh skupaj z deli keramične posode z ohranjenim venetskim napisom – trenutno najstarejšim zapisom na keramiki v Sloveniji. Arheometrične analize so pokazale, da je bila posoda izdelana lokalno in namenjena predelavi grozdja, ne le shranjevanju. Sledi alkohola in številčnost pešk jasno pričajo o organizirani pridelavi vina na Krasu že v prazgodovini. Ta »novica iz zemlje« dopolnjuje in potrjuje pripoved, ki jo je Kras o sebi pripovedoval sko-

Brošura Izšla je v okviru projekta Agrotur+, ki ga sofinancira Evropska unija

zi stoletja: da je pridelava vina globoko zasidrana v identiteti kraške planote.

Kraška edinstvenost v brošuri Brošura *Teran Kras – posebnosti in skrivnosti edinstvene kraškega vina* zgodbo razgrne kot preplet naravnih danosti, zgodovine, znanosti in žive tradicije. Bralca popelje skozi poglavja o edinstvenem kraškem terroirju, rdeči zemlji jerini, sorti refošk in značilnostih terana, njegovi sestavi in vplivu na zdravje, o tisočletni zgodovini vina na Krasu, vinogradništvu in kletarstvu, vlogi pridelovalcev, kulinarčni dediščini ter kulturnem in umetniškem navdihu, ki ga teran in kraška krajina že stoletja vzbujata.

Brošura *Teran Kras* tako ni le turistični ali promocijski material, temveč tudi dokument, ki javnosti približa pomembno znanstveno in kulturno sporičilo: Kras ni le de-

žela vina – je ena njegovih pradedomov.

Publikacija je izšla v okviru projekta Agrotur+ v sodelovanju s Kmetijskim inštitutom Slovenije (vodilni partner), Univerzo v Trstu, Univerzo v Novi Gorici, Cescotom Veneto, Območno razvojno agencijo Krasa in Brkinov (ORA), Lokalno akcijsko skupino (LAS) Kras ter v sodelovanju z drugimi pridruženimi partnerji, med katerimi najdemo Društvo Vinogradnikov s Krasa. Brošuro je uredila Lučka Peljhan, za oblikovanje in ilustracije je poskrbel Klemen Trupej, fotografije pa so prispevali Marijan Močivnik, Jošt Gantar, Marko Pleterski ter arhivi lokalnih ustanov. Projekt Agrotur+ sofinancira Evropska unija v okviru Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027 in je namenjen skupni promociji čezmejnega kraške dediščine, vina, kulinarike in trajnostnega turizma – www.ita-slo.eu/agrotur.

Arheometrične analize so pokazale, da je bila posoda z venetskim napisom namenjena predelavi grozdja